

فرهنگ تشریحی ایسم‌ها

مشمول بر ۱۹۹۰ ایسم علوم مختلف

www.ketab.ir

عزیزالله علیزاده

سرشناسه	: عزیزاده، عزیزالله، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: فرهنگ تشریحی ایسم‌ها / عزیزالله عزیزاده.
مشخصات نشر	: تهران: فردوس، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۶۵۶ ص.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۳۲۰-۴۸۲-۲
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا.	
موضوع	: علوم انسانی -- واژه‌نامه‌ها -- انگلیسی
موضوع	: علوم انسانی -- اصطلاح‌ها و تعبیرها
موضوع	: زبان انگلیسی -- واژه‌نامه‌ها -- فارسی
موضوع	: زبان انگلیسی -- اصطلاح‌ها و تعبیرها
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۰ ع ۲ ف / H۴۹
رده‌بندی دیویی	: ۳۰۰/۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۶۶۴۴۸۳
تاریخ درخواست	: ۱۳۹۰/۱۱/۱۸
تاریخ پاسخگویی	: ۱۳۹۰/۱۱/۲۳
کد پیگیری	: ۲۶۶۱۶۴۴

۶۶۴۶۹۳۳۸ - ۶۶۴۱۸۸۳۹

تلفن واحد ۷، شماره ۷، کوچه میترا، خیابان دانشگاه، انتشارات فردوس

انتشارات فردوس

فرهنگ تشریحی ایسم‌ها

عزیزالله عزیزاده

ناظر فنی چاپ: زهرا یاسینیان

چاپ سوم: تهران - ۱۴۰۱

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

همه حقوق محفوظ است.

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۳۲۰-۴۸۲-۲

www.ferdosbook.com

انتشارات فردوس

فرهنگ تشریحی ایسم‌ها

۳۵۰/۰۰۰ تومان

٥٦ . آنتی اتوريتاريانيسم AntiAuthoritarianism	٤٨ آنا باپتيسم Anabaptism
٥٦ آنتی کلريکاليسم AntiClericalism	٤٨ آنا بوليسم Anabolism
٥٦ آنتی کلونياليسم AntiColonialism	٤٨ آناکرونيسم Anachronism
٥٦ آنتی کمونيسم AntiCommunism	٤٩ آنالروتيکيسم Analeroticism
٥٧ آنتی کنفورميسم AntiConformism	٤٩ آنالوجيسم Analogism
٥٧ آنتی AntiDisEstablishmentarianism	٤٩ آن آلفابتيسم AnAlphabetism
٥٧ آنتی ايسنتياليسم AntiEssentialism	٤٩ آنارشيسم Anarchism
٥٧ آنتی اؤلوشنيسم AntiEvolutionism	٥٠ آنارکوکمونيسم AnarchoCommunism
٥٧ آنتی فمينيسم AntiFeminism	٥١ آنارکوسنديکاليسم AnarchoSyndicalism
٥٧ آنتی فرومگنتيسم AntiFerroMagnetism	٥١ آنکورائيتيسم Anchoritism
٥٧ آنتی فونديشناليسم AntiFoundationalism	٥١ آنډرويسنتريسم AndroCentrism
٥٧ آنتی گلوباليسم AntiGlobalism	٥١ آنډروکراسيسم AndroCracism
٥٨ آنتی هيومانيسم AntiHumanism	٥١ آنډرومورفيسم AndroMorphism
٥٨ آنتی امپرياليسم AntiImperialism	٥٢ آنيکڊوتيسم Anecdotism
٥٨ آنتی انتلکچواليسم AntiIntellectualism	٥٢ آنيوريسم Aneurism
٥٨ آنتی اينتروئشنيسم AntiInterventionism	٥٢ آنجليسم Angelism
٥٨ آنتيلوجيسم Antilogism	٥٢ آنکليکائيسم Anglicanism
٥٨ آنتی ميليتاريسم AntiMilitarism	٥٢ آنيماليسم Animalism
٥٨ آنتی نوميانيسم AntiNomianism	٥٢ آنيماليتاريانيسم Animalitarianism
٥٩ آنتی پارلمانتاريسم AntiParliamentarism	٥٢ آنيماتيسم Animatism
٥٩ آنتی پڊوباپتيسم AntiPedobaptism	٥٢ آنيميسم Animism
٥٩ آنتيپوڊيسم Antipodism	٥٣ آنکسيشنيسم Annexationism
٥٩ آنتی پروتکشنيسم AntiProtectionism	٥٣ آنهيلاشنيسم Annihilationism
٥٩ آنتيکواريانيسم Antiquarianism	٥٣ آنوماليسم Anomalism
٥٩ آنتی راسيسم AntiRacism	٥٣ آنرماليسم Anormalism
٥٩ آنتی راشاليسم AntiRationalism	٥٤ آنتاگونيسم Antagonism
٦٠ آنتی رئاليسم AntiRealism	٥٤ آنٿروپيسم Anthropism
٦٠ آنتی ريڊاکشنيسم AntiReductionism	٥٤ آنٿروپوسنتريسيسم AnthroPoCentricism
٦٠ آنتی رپريزنٽيشنيسم AntiRepresentationism	٥٤ آنٿروپوسنتريسم AnthroPoCentrism
٦٠ آنتی سميٽيسم AntiSemitism	٥٤ آنٿروپولوژيسم Anthropologism
٦١ آنتی تيسم AntiTheism	٥٥ آنٿروپومورفيسم AnthroPoMorphism
٦١ آنتی زيونيسم AntiZionism	٥٥ آنٿروپوٿيسم AnthroPoPathism
٦١ آنتوانيسم Antoinism	٥٥ آنٿروپوفيليسم AnthroPoPhilism
٦١ آنکسيٽيسم Anxietism	٥٥ آنٿروپوسيجيسم AnthroPoPsychism
٦١ آپارتايديسم Apartheidism	٥٥ آنٿروپوسوفيسم AnthroPoSophism
٦٢ آفوريسم Aphorism	٥٥ آنٿروپوٿيسم AnthroPoTheism
٦٢ آپوکالپٽيکيسم Apocalypticism	٥٥ آنتی ايده آليس AntiIdealism
٦٢ آپوليتيکاليسم APoliticalism	٥٦ آنتی آنٿروپوٿيسم AntiAnthroPoTheism

Augustinianism	اگوستینیانیزم	۷۲	APoliticism	آپولیتیکسیم	۶۲
Augustinism	اگوستینیزم	۷۲	APolitism	آپولیتیزم	۶۳
Autarkism	آتارکیزم	۷۲	Apollinarianism	آپولیناریانیزم	۶۳
Auteurism	آکتوریزم	۷۳	Apologism	آپولوجیزم	۶۳
Authoritarianism	اتوریتاریانیزم	۷۳	APragmatism	آپراگماتیزم	۶۳
Autism	اوتیزم	۷۵	Apriorism	آپریوریزم	۶۳
Autocephalism	اتوسفلیزم	۷۵	Aptitudism	آپتیتودیزم	۶۳
Autochthonism	اتوچتونیسم	۷۵	Arabism	عربیزم	۶۴
AutoCorrectionism	اتوکورکشنیزم	۷۵	Arbitrarism	آریتراریزم	۶۴
AutoCorrectivism	اتوکورکتیویزم	۷۵	Archaicism	آرکانیکسیم	۶۴
AutoCracism	اتوکراسیزم	۷۵	Archaism	آرکانیزم	۶۴
AutoCriticism	اتوکریتیکسیم	۷۵	Arianism	آریانیزم	۶۴
AutoDynamism	اتودینامیزم	۷۵	Aristocratism	آریستوکراتیزم	۶۴
AutoEroticism	اتواریوتیسیزم	۷۶	Aristotelianism	آریستوتلیانیزم	۶۵
Automatism	اتوماتیزم	۷۶	Arminianism	آرمینیانیزم	۶۶
AutoMorphism	اتومورفیزم	۷۶	Armisticism	آرمیستیسیم	۶۶
AutoNomism	اتونومیزم	۷۶	Arrivism	آریویزم	۶۶
AutoSoterism	اتوسوتریزم	۷۷	Artefactism	آرتفکتیزم	۶۷
Autotelism	اتوتلیزم	۷۷	Artificialism	آرتیفیشیالیسم	۶۷
AutoTheism	اتوتنیزم	۷۷	Asceticism	آستیسیزم	۶۷
AvantGardism	آوانتگاردیزم	۷۷	Assimilationism	اسیمیلیشنیزم	۶۷
Averroism	آوروئیزم	۷۷	Associationalism	آسوسیشنالیسم	۶۷
Avestaism	اوستائیزم	۷۷	Associationism	آسوسیشنیزم	۶۷
Avicennism	اویسنیزم	۷۸	AStaticism	استاتیکسیم	۶۷
Ba'athism	بعثیزم	۷۹	Asteism	آستیزم	۶۷
Babeufism	بابوفیزم	۷۹	Asterism	آستریزم	۶۸
Babism	بابیزم	۸۰	Astigmatism	آستیگماتیزم	۶۸
Babyism	بیبیسم	۸۰	Astigmatizationism	آستیگماتیزیشنیزم	۶۸
Baconism	بیکنیزم	۸۰	ASynchronism	آسینکرونیزم	۶۸
Bahaism	بهائیزم	۸۰	Atavism	آتاویزم	۶۸
Bakuninism	باکونینیزم	۸۱	ATheism	آتنیزم	۶۸
Balkanism	بالکانیزم	۸۱	Athleticism	آتلتیسیم	۶۹
Banditism	باندیتیزم	۸۲	Athlicanism	آتلیکانیزم	۷۰
Bandungism	باندونگیزم	۸۲	Atlantism	آتلانتیزم	۷۰
Baptism	بابتیزم	۸۲	Atomism	آتمیزم	۷۱
Barbarianism	بربریانیزم	۸۲	Atonalism	آتونالیزم	۷۱
Barbarism	بربریزم	۸۲	Attentionism	انتنشنیزم	۷۲
Baroquism	باروکیزم	۸۳	Atticism	آتیسیم	۷۲

Bogomilism	۹۲	باروترا ماتيسم	۸۳
Bohemianism	۹۲	Barotropism	۸۳
Bolshevism	۹۳	Bartianism	۸۳
Bonapartism	۹۴	Behaviorism	۸۳
Boodlism	۹۴	Belletrism	۸۴
Bossism	۹۴	Belletristism	۸۵
Botulism	۹۴	Bellicism	۸۵
Boulangism	۹۴	Benthamism	۸۵
Bourgeoisism	۹۴	Benzolism	۸۵
Bovarism	۹۵	Bergsonism	۸۵
Bowdlerism	۹۵	Berkeleianism	۸۶
Brachycephalism	۹۵	Bernsteinism	۸۶
Brahmaism	۹۵	Biblicism	۸۶
Brahmanism	۹۵	BiblioPhilism	۸۷
Brezhnevism	۹۶	Biblistism	۸۷
Brotherism	۹۶	BiCameralism	۸۷
Brutalism	۹۶	BiCulturalism	۸۷
Brutism	۹۶	BigBrotherism	۸۷
Buddhism	۹۶	BiLateralism	۸۷
Bullionism	۹۶	BiLingualism	۸۸
Bureaucratism	۹۸	BiMetallism	۸۸
Burlesquism	۹۹	BioChemistrism	۸۹
Butskellism	۹۹	Biographism	۸۹
Byzantinism	۹۹	Biologism	۸۹
Cabalism	۱۰۰	BioMagnetism	۹۰
Caciquism	۱۰۰	BioMetristism	۹۰
Caesarism	۱۰۰	BioMorphism	۹۰
CaesaroPapism	۱۰۰	BioPhysicism	۹۰
Calvinism	۱۰۰	BiPartisanism	۹۰
Cameralism	۱۰۱	BiPartism	۹۰
Campbellism	۱۰۱	BiPolarityism	۹۰
Cannibalism	۱۰۲	BiRacialism	۹۱
Capitalism	۱۰۲	BiRacism	۹۱
Capitulationism	۱۰۳	Birchism	۹۱
Caravagism	۱۰۳	BiTheism	۹۱
Careerism	۱۰۳	Blackguardism	۹۱
Caricaturism	۱۰۳	Blanquism	۹۱
Carlosism	۱۰۴	Blockadism	۹۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه گرای

گردآوری اطلاعات پژوهش حاضر از سال ۱۳۸۴ شروع شد. بخاطر گستردگی موضوع، هزینه‌ها و دغدغه تأییدیه، فرآیند اجرای آن فراز و فرودهایی را پشت سر گذاشت. در این سال‌ها پژوهشگرانی از رشته‌های متعدد همکاری نمودند: آمار، ادبیات، اقتصاد، الهیات، انسان‌شناسی، تاریخ، تربیت بدنی، جامعه‌شناسی، جغرافیا، جمعیت‌شناسی، حسابداری، رایانه، روان‌شناسی، ریاضیات، زبان‌های انگلیسی و فرانسوی، زمین‌شناسی، زیست‌شناسی، شیمی، علوم اجتماعی و سیاسی و نظامی، فلسفه، فیزیک، مدیریت، معماری، منطق، نقاشی، هنر. بر این اساس، کتاب حاضر ایسم‌هایی در همه رشته‌های مذکور را شامل می‌شود.

از کارکردها و اهداف پژوهشی کتابخانه‌ای حاضر، این فرموده مائو تسه تونگ (۱۹۵۸-۱۹۵۴) نخستین رئیس جمهور چین است: «اینکه بگذاریم صدها مکتب فکری به رقابت برخیزند، سیاستی است برای پیشرفت علوم و هنر.»

پسوند ایسم (ایسم، سیزم) از واژه *Schisma* (شیسما) اخذ شده است که در زبان یونانی به معنای شکاف می‌باشد و در آغاز در مورد مسلك‌هایی بکار می‌رفت که از کلیسا و مسیحیت انشعاب می‌یافتند. پسوند ایسم بصورت *Ism* در زبان ارمنی، انگلیسی، ایرلندی، ایسلندی، رومانی، مقدونی و ویتنامی؛ *Isme* در زبان آفریکانسی، اندونزیایی، دانمارکی، رومانیایی، فرانسوی، دیوھی، گرجستانی، لاتینی، نروژی و هلندی؛ *Ismi* در زبان استونیایی و فنلاندی؛ *Ismen* در زبان سوئدی؛ *Ismo* در زبان اسپانیایی، ایتالیایی، پرتغالی، فیلیپینو و گالیسی؛ *Ismas* در زبان لیتوانی؛ *Ismus* در زبان آلمانی و چکی؛ *Izmus* در زبان اسلوواکیایی و مجاری؛ *Izam* در زبان کرواتی؛ *Izm* در زبان آذربایجانی، ترکی و لهستانی؛ *Izem* در زبان اسلونیایی و *Izēm* در زبان آلبانی کاربرد دارد.

در آغاز واژه ایسم به هر نوع تجزیه و تفکیک احزاب و مذاهب جوامع گفته می‌شد لیکن امروزه بصورت پسوندی همراه اصطلاحات اجتماعی، ادبی، اقتصادی، سیاسی، عرفانی، فرهنگی، قومی، مذهبی، هنری و... بکار می‌رود. در مجموع، اصطلاح مختوم

به ایسم، عقیده، مرام و مسلکی نوبنیاد است که یا از عقاید موجود منشعب شده و یا در تضاد و تقابل با آنها شکل گرفته است.

کاربردهای اصلی ایسم عبارتند از: بیان کردار، روش، عادت، ویژگی و وضعیتی خاص؛ ساخت اسم فعل برای نامگذاری عمل یا نتیجه آن؛ ساخت اصطلاح برای بیان ویژگی یا عنصری خاص بویژه در مورد زبان‌ها؛ ساخت نام برای رسم، روش یا نظام نظری یا عملی اجتماعی، اقتصادی، دینی، سیاسی، فرهنگی، فلسفی و براساس انتساب آن به اسم یا صفت و یا براساس بنیانگذار آن. در زبان فارسی برخی از معادل‌های استفاده شده برای ایسم عبارتند از: آیینی، انگار، انگاری، باور، باوری، خواهی، روشی، گر، گرا، گرای، گری و گفتاری. در فرهنگ حاضر به معنای گرایي ترجمه شده است. چند نکته:

۱- برای سهولت در دستیابی به مدخل مورد نظر، دو فهرست به ترتیب حروف الفبای انگلیسی و فارسی در ابتدا و انتهای فرهنگ حاضر آورده شده است.

۲- برای مطالعه مفاهیمی که در متن با پسوند گرایي نوشته شده‌اند، می‌توان براساس فهرست مطالب انتهای فرهنگ به آنها مراجعه نمود.

۳- برخی از معانی مصطلح بعضی از مدخل‌ها به عنوان معانی دوم به ترتیب حروف الفبا در ابتدای تعریف آنها ذکر شده است.

۴- ویژگی‌ها و اصولی که برای برخی مدخل‌ها ذکر شده، به ترتیب حروف الفباست.

۵- نمونه‌هایی که از هر مورد ذکر شده به ترتیب حروف الفبا یا تاریخ وقوع واقعه است.

۶- اسامی نظریه پردازان یا پیروان يك مكتب که در انتهای برخی از مدخل‌ها نوشته شده، براساس تاریخ فوت اشخاص مرتب شده است.

۷- جلوی اسامی اشخاص، تاریخ تولد و فوت آنها و جلوی نام پادشاهان، حکما، رؤسای جمهور، نخست‌وزیران و پاپ‌ها، تاریخ دوره حکومت، ریاست، نخست‌وزیری و پاپی آنان ذکر شده است.

۸- برای گردآوری اطلاعات، از منابع متعدد فارسی و انگلیسی استفاده شده که نام فقط تعدادی از مآخذ فارسی در قسمت منابع و مآخذ ذکر شده است.

۹- برای سهولت کار، اسامی مشابه (احزاب، دانشگاه‌ها، زبان‌ها، سازمان‌ها، سلسله‌ها، شوراها، فِرَق، قبایل، قراردادهای اقوام، کتاب‌ها، کلیساها و...) در اعلام کنار هم نوشته شده‌اند.

۱۰- برای تفکیک موضوعی مدخل‌ها از یکدیگر از واژه‌های خاصی در آغاز تعریف استفاده شده است که عبارتند از:

«پیروی از» برای مدخل‌های مربوط به آداب، آیین‌ها، اخلاق، ادیان، اقوام، اهریمنان، ایزدان، باورها، پرستش‌ها، پیامبران، خدایان، رسوم، سبک‌ها، سحرها، سنن، فرشتگان، فرق، مذاهب و مسلک‌های دینی و مذهبی؛

«تأکید بر» برای مدخل‌های مربوط به مسایل و نظریه‌های اقتصادی؛

«تفکر در اندیشه‌ها و عقاید» برای مدخل‌های مربوط به نظریه‌پردازان، نظریه‌ها و مکاتب فلسفی؛

«تمایل به بررسی و مطالعه» برای مدخل‌های مربوط به آمار، پزشکی، تربیت بدنی، حسابداری، رایانه، ریاضیات، زمین‌شناسی، زیست‌شناسی، شیمی، فیزیک و معماری؛

«دل‌بستگی به» برای مدخل‌های مربوط به مسایل و بیماری‌های جنسی؛

«طرفداری از» برای مدخل‌های مربوط به آشوب‌ها، احزاب، انقلاب‌ها، جریانات سیاسی، جنبش‌ها، سازمان‌ها، گروه‌ها و نهضت‌های سیاسی و اجتماعی؛

«طرفداری از سیاست‌ها و روش‌های حکومتی» برای مدخل‌های مربوط به سیاستمداران، حکومت‌ها و نظام‌های سیاسی؛

«گرایش به اندیشه‌ها و عقاید» برای مدخل‌های مربوط به نظریه‌پردازان، نظریه‌ها و مکاتب؛

در پایان از همه اشخاصی که برای گردآوری اطلاعات و انتشار کتاب حاضر دست طلب یاریم رافشردند، سپاسگزاری می‌شود. در همین راستا از آقای یاسینیان مدیر محترم نشر فردوس و سرکارخانم زهرا یاسینیان ناظر فنی چاپ و همچنین از پژوهشگری توانا و دقیق خانم اکرم میرزاجانی بخصوص بخاطر نمونه خوانی متن و از خانم معصومه رحیمی بخاطر همکاری در گردآوری اطلاعات تشکر می‌شود. دست‌مریزاد.

Nashr1390@Yahoo.com

منتظر انتقادات و پیشنهادات شما هستیم.

در جوار آرامگاه دکتر محمد معین

آستانه اشرفیه گیلان

بهار بارانی ۱۳۹۱

عزیزالله علیزاده